

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE MEMBRIS ECCLE-||SIAE MILITANTIS,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XXI. Soluuntur argumenta Philippi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53880)

PRÆTEREA, historia ista de Paphnutio manifestè pugnat cum verbis Epiphaniij contra hæres. 59. vbi ait, esse contra Canones Ecclesiasticos, quòd Sacerdos vel Diaconus liberos gignat; & cum verbis Hieronymi libro cõtra Vigilantium, vbi dicit, in Oriente, & Ægypto nõ esse licitum Sacerdotibus & Diaconis vxoribus vti, quod sanè falsum est, si Nicæna Synodus, in Oriente paulò antè celebrata, vxorù vsum illis concessit. vel ergo Epiphanius, & Hieronymus, vel Socrates, & Sozomenus mentiuntur. At certè magis credendù est Epiphanio, & Hieronymo viris sanctis, & qui vicini fuerunt temporibus Concilij Nicæni, quàm Socrati & Sozomeno hæreticis, & multò recentioribus.

DEINDE, quomodo cohæret ista narratio de Paphnutio cum can. 3. Concilij Nicæni, vbi prohibetur Episcopis, Presbyteris, Diaconis, ne vllam domi mulierem habeant præter matrem, sororem, amitam? & hoc argumento cõuictus Lutherus, in libro de Conciliis parte prima dicit, Patres Concilij noluisse sequi sententiam Paphnutij, quamuis etiam contrarium Lutherus alibi scripserit.

DEINQUE, quòd fieri potest, vt nec Ruffinus, qui multa de Concilio Nicæno & Paphnutio scripsit lib. 1. historiae Ecclesiasticæ, nec vllus alius ex veteribus ante Socratem huius rei meminerit, nec vllum vestigium tantæ rei in actis Concilij exstet? Quod autem quidam dicunt, Suidam, qui huius rei meminit in vita Paphnutij, fuisse paulò post tempora Constantini, apertè falsum est; nam Suidas aliquot seculis Socrate posterior est, quippe qui scribit etiam vitam Ioannis Damasceni.

CAPVT XXI.

Soluuntur argumenta Philippi.

NVNC ad argumēta Philippi veniamus. Argumentum PRIMVM; Coniugium est de iure diuino, Gen. 1. *Crescite & multiplicamini.* Et de iure naturæ, vt patet ex naturali appetitu generandi; at ius diuinum & naturæ non potest tolli vlla humana lege. Et confirmatur. Nam sicut nemo potest obligari à se vel ab alio

HHh 2 ad

ad non comedendum, quia non esset contra naturalem inclinationem conseruandi indiuiduum, ita nemo potest obligari à se vel ab alio ad non ducendam vxorem, quia id esset contra naturalem inclinationem conseruandi speciem.

RESPONDEO, verbum Domini non præceptum sonare, sed naturæ institutionem exprimere; nam etiam aibus, & brutis animantibus ibidē Deus dixit: *Crescite & multiplicamini*; quibus tamen nihil propriè præcipi potest. Præceptum autem naturale esse de coniugio ineundo, cōcedi potest, sed quia est affirmatiuum, non obligat nisi in casu necessitatis, id est, quando periculum immineret, ne humanum genus periret. Et per hoc respondetur ad confirmationem.

Nam sicut nō tenemur comedere, nisi quando periculum est, ne pereat indiuiduum, ita non tenemur ducere vxorē, nisi quādo periculum esset, ne species humana periret. Ad quod respicientes Patres dixerūt, illud: *Crescite & multiplicamini*, tunc fuisse præceptum singulis hominibus, quando terrarum vacua, vt in exordio mundi, & mox à diluuiō. Nunc autē cū terra plena sit, cœlum esse replēdum, quod melius continendo quā nubendo fit? etsi enim hanc solutionem Philippus rideret, tamen est Tertulliani libro de Monogamia aperte medium, Cypriani libro de habitu Virginum, Hieronymi lib. I. in Iouinianum, & Augustini de sancta Virginitate, ca. 9. & ipse textus hoc docet; nam postquam Deus dixit: *Crescite & multiplicamini*, subdit, quasi rationem reddens: *Et replere terram*. Itaq; tunc solū vim præcepti illa verba habent, cū terra est vacua. Denique, si Philippus vult iure diuino & naturali, quocunq; tempore teneri homines omnes ad coniugium, iniuriam facit Christo, Mariæ, Ioanni, innumerisq; aliis sanctissimis viris, qui sine vxore vixerunt.

Argumētum SECUNDVM. Apostolus præcipit omnibus, qui donum continentiaē nō habent, vt nubant I. Cor. 7. *Propter fornicationem autem vnusquisq; vxorem suam habeat.*

RESPONDEO, Apostolum loqui de coniugatis, qui cū in paganismo vxores duxissent, post cōuersionem ad fidem, dubitabant an deberent vxoribus vti; iis enim responderet, vt vnusquisq; vxorem suam retineat, & conjugale debitum inuicem reddant. Ita Tertullianus libro de Monogamia, & B. Hieronymus lib. I. in Iouinianum, & patet ex sequentibus.

Nam

Nam paulò post addit: *Dico autem non nuptis, & viduis, bonum est eis si sic permanserint.* Et: *Solutus es ab uxore, noli querere uxorem.*

Adde etiam, non esse hoc præceptum Apostoli, sed consilium, vel permissionem potius, sicut illa eiusdem capituli: *Si non se continet, nubat, & si nupserit virgo, non peccavit, &c.* Est enim sensus Apostoli, ut Hieronymus ibidem & Chrysostomus, & Ambrosius, & alij in hunc locum exponunt; Bonum est mulierem non tangere, & vel uxorem nõ ducere, vel post eam ductam ex consensu ab officio coniugali abstinere; tamen si timetis fornicationem, benefacitis uxori adhærendo, quia melius est carere perfectione virginitatis, quàm incidere in flagitia fornicationum.

Adde tertio, hæc omnia dici iis, qui votum continentia non habent. Qui enim vouerunt continentiam, iis non dicitur: *Vnusquisq; uxorem suam habeat, & virgo si nupserit, non peccavit.* Sed dicitur: *Redde altissimo vota tua.* Et: *Damnationem habent, quia primam fidem irritam fecerunt.* Hanc exceptionem disertè ponunt Hieronymus lib. i. in Iouinianum in illud: *Si nupserit virgo, non peccavit.* Chrysostomus in commentario eiusdem loci. Epiphanius hæresi 61. eadem verba exponens. Item Augustinus in Psal. 83. tractans eadem verba. & Gregorius lib. 6. cap. i. in librum Regum, tractans illud: *Vnusquisq; uxorem suam habeat.*

Argumentum TERTIVM. Lex pontificia, quæ cœlibatum sacerdotio adiunxit, dissentit a Conciliis antiquis, proinde iniqua censenda est. Quæ autem sint illa Concilia, ipse non dicit. Nos tamè adducamus quæcunq; adduci possunt. PRIMO est Canon Apostolorum sextus: *Episcopus aut Presbyter uxorem propriam nequaquam obtentu religionis abiciat.*

SECUNDO est Canon Concilij Gangrensis quartus: *Quicumque discernit à Presbytero, qui uxorem habuit, quod non oporteat eo ministrante de oblatione percipere, anathema sit.*

TERTIO est Canon 13. sextæ Synodi, qui disertè reprobatur morem Romanæ Ecclesiæ, quo iubetur profiteri continentiam, qui sacris initiatur.

QUARTO est Canon 3. Concilij V. Carthaginensis, in quo statuitur, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi se abstinant ab

vxoribus in propriis terminis, id est, in ordine vicis suæ, vt exponunt Trullani patres Canone iam citato.

QVINTO est Canon Aliter, dist. 31. vbi Stephanus Papa dicit, in Orientali Ecclesia Ecclesiasticos viros Matrimonii copulati, nec eum morem reprehedit; ergo falsum est, quod saepe diximus, nunquam esse auditum quod licuerit post sacram ordinationem vxorem ducere.

VLTIMO est Canon B. Augustini 35. q. 1. can. Cum igitur, vbi dicitur: *Ecclesia, post Apostolica instituta, quædam consilia perfectionis addidit, & tunc de continentia Clericorum, etc.* Ergo hoc, consilium, non præceptum est. Hæc fortè sunt omnia quæ ex iure Canonico pro sententia hæreticorum adduci possunt.

Ad PRIMVM responderet Hubertus Cardinalis in libro contra Nicetã, & habetur hæc responsio sub nomine Leonis IX. dist. 31. can. Omnino, Apostolos iussisse vt non abiiciant Clerici vxores à cura sua, & si reliquerint quoad thorum: debet enim adhuc eas alere, & eis in omnibus providere. id quod exposuit Concilium Trullanum can. 4. vbi dicitur, quod Episcopi vxor debet in monasterio aliquo degere, & provide- tia Episcopi viri sui frui. Necnon Concilium Turonense II. can. 8. vbi dicitur, quod Episcopus coniugatus debet habere vxorem vt sororem, & eius curam gerere, absq; tamẽ vlla suspicione carnalis cõmercij. ADDE, quod iste ipse Canon pro nobis facit; nam Græca vox pro qua habemus (religionis) est *εὐλαβείας*, quæ cautionem propriè significat. Itaq; sensus est, Episcopus aut Presbyter nequaquam prætextu cautionis vxorem abiiciat, id est, ne curam vxoris dimittat, eo prætextu quod tenetur ab ea se continere.

Ad SECUNDVM dico, anathema dici eis, qui putant Matrimonium ex se esse malum, & propterea existimant non licere sacra facere ei qui vxorem habuit, etiamsi ab illa se contineat. Id ita esse, patet, tum quia in ipso primo Canone dicitur anathema iis, qui putant nuptias absolutè esse malas, & in hoc canon. 4. non dicitur, qui vxorem habet, sed qui vxorem habuit.

Ad TERTIVM dico, illos Canones non esse vllius approbati Concilij. Nam vera sexta Synodus nullos Canones edidit, vt patet ex VII. Synodo act. 4. & 5. sed post VI. Synodum quidam

quidam Episcopi conuenerunt Constantinopoli, & in palatio Imperatoris Iustiniani II. quod Trullum dicebatur, Canones istos ediderunt nomine sextæ Synodi. Ceterum hos Canones nō solū nullus Romanus Pontifex probauit, sed etiam apertè improbauit Sergius Papa, qui tunc sedebat, vt Beda scribit in libro de sex aratibus in Iustiniano, & Paulus Diaconus lib. 8. cap. 9. de rebus Romanis. Vocat autem Beda erraticam Synodum cœtum illorum Patrum, qui hos canones ediderunt. ADDE, quod etiam si isti canones aliquid ualerent, nihil tamen iuuarent causam Lutheranorum; non enim permittunt, vt ulli Clerico post sacrorum ordinum susceptionem liceat uxorem ducere, quod Lutherani faciunt, sed solū vt liceat uti uxore ante ordinem ducta, & hoc etiā non permittunt Episcopis, sed solū inferioribus Clericis, vt patet ex can. 6. 12. & 48.

Ad **QUARTVM** dico, verba Latina Concilij non esse, in propriis terminis, sed, secundum priorum statuta, vel, secundum propria statuta, id est, secundum legem conditam in Conciliis prioribus Carthaginensibus, ac præcipuè in II. Carthaginensi can. 2. Græci autem hæc verba malè intelligentes uerterunt, *ἡ τὴν τῶν ἰδίου ὄψος*. Quanquam etiam hæc ipsa Græca uerba nō malè reddi possent, secundum proprias definitiones, sed cū Latinum sit Concilium, nō Græcum, non multum laborandum est de Græca lectione. Prohiberi autem in hoc Concilio omnem usum uxorum sacris hominibus, patet ex Augustino lib. 2. de adulterinis coniugiis, cap. 20 qui Augustinus illi Concilio interfuit. Item ex eo quod iste Canon loquitur eodem modo de Episcopis, & de aliis. At Patres Trullani non permittunt Episcopos misceri unquam suis uxoribus.

Ad **QUINTVM** dico; **PRIMVM**, Canonem illum fortè nullius esse auctoritatis; nam nec dicit Gratianus quorū sit Stephanus ille, qui cum canonem edidit, cū plurimi fuerint Pontifices eius nominis, nec ullius Stephani epistola exstat, ubi ille Canon habeatur. Dico **SECUNDO**, absque ullo dubio auctorem eius Canonis, cū dicit Orientalis Clericos Matrimonio copulari, nō uelle dicere, uxores ducunt, sed matrimoniale officium exercent, vt glossa explicat. Nam cū certum sit ex Conciliis plurimis, & ex ipsa praxi, & confessione

fessione Græcorum, nunquam fuisse licitum, nec nunc haberi licitum in Græcia, ut in sacris existentes, ducant uxores, vel ille Stephanus falsum dicit, vel tantum intelligit, ut nos diximus, Matrimonio copulantur, id est, Matrimonij copulam exercent. Porro hoc ipsum etsi Romana Ecclesia non probat, & abusum esse iudicat, tamen permittit Græcis; & si errorem alium non haberent, facile pax componeretur.

Ad ULTIMUM dico, ea verba non esse beati Augustini, sed Gratiani, qui sua verba cum verbis beati Augustini cōtinuauit, ut sæpe facere solet. Legatur apud Augustinum lib. 1. de ciuitate Dei, cap. 17. Præterea quod Gratianus dicit, bonum sensum habet; cum enim ait Ecclesiam addidisse quædam consilia perfectionis, & in eis numerat continentiam Clericorum, vult dicere, Ecclesiam imposuisse Clericis continentiam præcepto seruandam, quæ alioqui solum erat cōsiliū perfectionis. neq̄ enim credibile est tam ineptum fuisse Gratianum, ut putauerit continentiam nō fuisse consiliū perfectionis ante Ecclesiæ definitionem.

Alium Canonem profert Petrus Martyr in libro de celibatu, & votis, ex epist. 87. aliās 85. **S Leonis**, ubi sic legitur: *Dicente enim Apostolo, ut inter alias Christianismi regulas, Episcopus ordinetur, quem vnus vxoris virum fuisse aut esse costaret, eam sacra semper est habita ista præceptio, et iam de muliere sacerdotis eligendā, eadem intelligatur seruanda conditio: ne forte illa priusquam in Matrimonium eius veniret, qui aliam non habuisset vxorē, alterius viri esset experta coniugium.* Ex hoc loco duo deducit Martyr, posse fieri Episcopum, non solum qui habuerit, sed etiam qui habeat vnā vxorem: & posse Episcopum vxorem ducere, si non habeat. At mira est impudentia huius hominis; nam idē Leo in epist. 84. ad Anastasium, cap. 3. & 4. disertis verbis iubet, Episcopum ita vnus vxoris virum esse posse, ut tamen ab illa perpetuò se contineat, quod verò in quibusdam exemplaribus legitur: *De muliere sacerdotis eligenda*, mendum est manifestum. Sic enim legi debet, & legitur in codicibus melioribus: *De muliere sacerdotis eligendi.*

Argumentum **QUARTUM** Philippi. Continentia res est difficillima, nec omnibus datur, ut patet Matt. 19. *Non omnes capiunt verbum hoc.* Ergo non debuit ita indifferenter omnibus

mnibus Clericis imponi. RESPONDEO, sicut nō omnium est donum continentia, ita nec omnes debent esse sacerdotes, sed solū ij, qui videntur hoc donum habere.

Sed DICES. Quid si aliquis putet se posse cōtinere, & postea experiatur se non posse, quando ordines accepit?

RESPONDEO, illos habere donum continentia, qui volunt, & cupiunt continere: quibus autem Deus dedit velle, dabit etiam perficere, si ipsi velint. Proinde nemo potest dicere se nō habere donum, quod se habere putabat; nam illa voluntas continendi propter Deum, est ipsum donum continentia. AD HAEC, nōne etiam cōiugati saepe coguntur, vel propter absentiam, vel propter aegritudinem lōgissimam coniugis, abstinere se ab vxore? & tamen non licet eis aliam vxorem ducere, quantumuis vrantur æstu libidinis: quod exemplum affert B. Augustinus li. 2. de adulterinis coniugiis, cap. 19. & 20. contra eos, qui contra ius vxorem ducunt eo prætextu, quōd continere non possint.

Adde, quod nemo est qui continere non possit si velit, vt docent Patres, Tertullianus in fine libri de Monogamia, Nazianzenus oratione 31. Basilus de virgin. vltra medium, Chrysostomus & Hieronymus in cap. 19. Matth. & Augustinus lib. 6. Confession. cap. 11. sed oportet remedia necessaria non negligere, quæ tria sunt; oratio, ieiunium, & periculorum euitatio. Nam tentatio carnis, vel oritur ex suggestione dæmonis, vt patet in Antonio, Hilarione, Benedicto, & similibus, qui in eremo, & perpetuis ieiuniis viuentes, tamen tentabantur, & tunc necessaria est oratio, quia dæmon fortior nobis est, nec possumus eum vincere nisi auxilio fortioris, qui est Deus. propter hoc dicitur Sapien. 8. Nemo potest esse continens, nisi Deus det. Vel oritur ex abundantia cibi & potus; nam cum natura accipit quod sufficit ad nutritionem, reliquum conuertitur in materiam generationis, inde nascitur pruritus carnis; & contra hoc necessarium est ieiunium, vt carnis terat superbiam, potus cibusque parcitas. Vel denique oritur ex aspectu, & colloquio foeminarum; nam res visæ vel auditæ, si naturæ conueniant, imaginationem naturaliter mouent, & imaginatio appetitum. Hinc tot leges Conciliorum prohibentium Cle-

pruritus carnis.

ricis foeminarum contubernium; de quo etiã vide Basiliũ cap. 3. monastic. constit.

Cũ igitur Lutherani hæc tria abiecerint, videlicet orationem Canonicarum horarum, ieiunia omnia, & etiam fœria 6. carnibus vescantur, ac demum quisque domi suæ mulierem habere velit, quid mirum si continere non possint? Certe Lutherus ipse in singulis prandis & cœnis, largissimè epulabatur, & vnum sextarium vini dulcis hauriebat, vultu in epistola quadam ad finem operis Ioannis Cochlæi de vita Lutheri.

Argumentum QUINTVM & vltimum; Cœlibatus iste Clericorum prodigiosas libidines parit, mundum concubinis, & Ecclesiam scandalis replet, &c.

RESPONDEO, falsum esse, quod cœlibatus ista pariat, sed abusus est cœlibatus, qui ista parit. Apostolus enim 1. Cor. 7. fructus cœlibatus esse dicit, cogitare quæ Dei sunt, sanctum esse corpore & spiritu, sine intermissione Domino assidere. Non igitur vsus, sed abusus cœlibatus prodigiosas libidines parit. Si autem propter abusus res bonæ tollendæ essent, cœlum, & terra etiam tollenda essent, quia eis quidam abutuntur, putantes esse Deo; nec non Decalogus tollendus esset, & omnia Sacramenta, quia etiam eis multi abutuntur. Ita respondet Gregorius NAZIANZENSIS oratione in Basiliũ non procul a principio, illis qui execrantur Philosophiam naturalẽ, & scripta gentilium, propterea quod quidam eis abutuntur. Nec tamen admittimus tot esse concubinos, & impuros inter Ecclesiasticos, quot hæretici dicunt, qui omnes alios ex se metientes, nullos putant esse castos; certè plurimi sunt qui quotidie celebrant, & de quibus nulla mala suspicio auditur.

PRAETER hæc argumenta respondendum videtur etiam querimoniam Philippi: Olim, inquit, Canones suspendebant sacerdotes, qui vxores duxissent, ab officio, vos autem suspenditis ab arboribus.

RESPONDEO imprimis, hinc sequi Lutherum, & alios qui post sacerdotium vxores duxerunt, suspensos fuisse ab officio ex sententia veterum Canonum, & ideo cùm officio fungi voluerint, & tamen coniuges retinere, rebelles & contumaces fuisse aduersus Ecclesiam, ac proinde merito ab arboribus.

horibus suspendi potuisse. Dico præterea, Canones veteris Ecclesiæ, alios mitiores, alios seueriores fuisse; nam Conciliū Neocæsariense can. 1. iubet Presbyterum ordine moueri, si vxorem ducat; at Concilium Toletanum II. can. 1. iubet sacerdotem, qui vxorem duxit, vt sacrilegij reum ab Ecclesia haberi extraneum, & Toletanum VIII. can. 6. iubet eiusmodi homines recludi in monasteriis, vt ibidē sub grauibus pœnitentiæ oneribus vsq; ad finem vitæ degant. **ADD E** vltimò, Presbyteros nunquam in Ecclesia tam seuerè puniri, quia vxores ducunt, vt Philippus dicit: sed quia post votum solenne ducunt, & proinde non vxores, sed concubinas sub coniugij nomine ducunt, & Matrimonium simul ac sacerdotium polluant, cui intemperantiæ cùm etiam hæresim addunt, ac dicunt, vota non esse seruanda; quid mirum si digni sunt, qui ab arboribus suspendantur?

Addamus **HIERONYMI** testimonium lib. 1. aduersus Iouinianum: *Certè confiteris, inquit, non posse esse Episcopum qui in Episcopatu filios faciat, alioquin si deprehensus fuerit, non quasi vir tenebitur, sed quasi adulter damnabitur.* Hæc ille. Porro adulterij pœnam Hieronymi tempore, & quidem ordinariam, fuisse vltimum supplicium, patet ex epist. 49. eiusdem Hieronymi, de muliere septies iusta. & ex lib. 1. contra Iouinianum, vbi sic ait: *Quotidie mæchorum sanguis effunditur, & inter ipsas leges, secures, ac tribunalia flagrans libido dominatur.* Quare Hieronymi sententia, Episcopi liberis operam dantes, non solū suspendi possunt ab officio, sed etiā, vt adulteri, capite cædi. Sed iam ad Magdeburgenses veniamus.

CAPVT XXII.

Soluuntur argumenta Magdeburgensium.

MAGDEBURGENSES Cent. 9. cap. 10. col. 540. 541. & 542. colligunt decem argumenta contra cœlibatum Clericorum ex vna epistola **S. Vdalrici Episcopi Augustani ad Nicolaum Papam**, quæ nuper excusa est Basileæ, & inserta in illo opere, quod inscribitur, *Orthodoxologia sanctorum Patrum*; sed ex iis argu-